

Regulamin Wojewódzkiego Konkursu Historyczno-Czytelniczego „Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski” przeznaczonego dla uczniów klas V-VIII szkół podstawowych

I. Wstęp

Wojewódzki Konkurs Historyczno-Czytelniczy „Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski”, zwany dalej „konkursem”, adresowany jest do uczniów klas V-VIII szkoły podstawowej. Dopuszczalny jest także udział chętnych uczniów z klasy IV. Pytania konkursowe częściowo są zbieżne, a częściowo wykraczają poza zakres programu realizowanego na drugim etapie edukacyjnym. Tematyka konkursu motywuje uczniów do poszerzenia własnych wiadomości na temat okresu panowania Bolesława Chrobrego – pierwszego króla Polski.

Konkurs jest jednym z wydarzeń organizowanych w ramach cyklu „W majestacie korony. 1000 lat Królestwa Polskiego”, organizowanego przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach, nad którym Patronat Honorowy objęła Marszałek Województwa Świętokrzyskiego.

II. Cele konkursu

Celem konkursu jest:

- 1) poszerzenie wiedzy uczniów na temat okresu panowania Bolesława Chrobrego;
- 2) uświetnienie 1000. rocznicy koronacji pierwszego króla Polski;
- 3) wspomaganie szkół podstawowych w procesach edukacyjnych;
- 4) promocja czytelnictwa;
- 5) kształtowanie postaw patriotycznych;
- 6) zacieśnienie współpracy filii powiatowych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach ze szkołami podstawowymi znajdującymi się w obrębie powiatu.

III. Organizacja konkursu

Konkurs będzie przebiegał w trzech etapach:

- 1) I etap (szkolny) – przeprowadzony w formie pisemnej przez nauczycieli na terenie szkół;
- 2) II etap (powiatowy) – przeprowadzany w formie pisemnej w filiach powiatowych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach;
- 3) III etap (wojewódzki) – przeprowadzony w formie pisemnej w Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach.

IV. Przebieg konkursu

1. Tematyka konkursu dotyczy okresu panowania Bolesława Chrobrego i w mniejszym stopniu – jego ojca Mieszka I.
2. Uczestnikami konkursu są uczniowie klas V-VIII ze szkół podstawowych z terenu województwa świętokrzyskiego. Dopuszczalny jest także udział chętnych uczniów klas IV.
3. Do 31 marca 2025 r. wszystkie szkoły podstawowe na terenie województwa świętokrzyskiego otrzymają od nauczycieli-bibliotekarzy z filii powiatowych drogą mailową regulamin konkursu wraz z załącznikami. Następnie zadaniem nauczycieli historii w poszczególnych szkołach będzie zapoznanie uczniów z niniejszym regulaminem i rozdanie im egzemplarzy tekstu, na podstawie którego został zredagowany test konkursowy (załącznik nr 1). Do 23 kwietnia 2025 r. szkoły przeprowadzą eliminacje na podstawie załączonego testu (załącznik nr 2).
4. Do etapu powiatowego z każdej szkoły zakwalifikuje się jeden uczeń z najlepszym wynikiem testu. Nauczyciele historii w szkołach nagrodzą ocenami wszystkich uczniów, którzy osiągną wysokie wyniki na etapie szkolnym. W sytuacji osiągnięcia identycznego wyniku przez co najmniej dwóch uczniów, nauczyciele historii wyłonią zwycięzców etapu szkolnego poprzez dogrywkę.
5. Po rozstrzygnięciu etapu szkolnego nauczyciele historii lub dyrektorzy szkół biorących udział w konkursie powinni do 29 kwietnia do godz. 16.00 podać dane zwycięzcy etapu szkolnego (imię, nazwisko, klasa) nauczycielom-bibliotekarzom danej filii powiatowej, a w przypadku, gdy szkoła znajduje się na terenie Kielc, powiatu kieleckiego i powiatu skarżyskiego – nauczycielom-bibliotekarzom Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach.

6. Etap powiatowy konkursu odbędzie się w siedzibach powiatowych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach lub – w przypadku problemów lokalowych – w udostępnionych im salach w miejscowych szkołach w dniu 7 maja 2025 r. o godz. 10.00. (czas trwania – 60 minut). W tym ostatnim przypadku obowiązek załatwienia formalności związanych z organizacją sali spoczywa na nauczycielach-bibliotekarzach danej filii powiatowej. W przypadku uczestników z Kielc, powiatu kieleckiego i powiatu skarżyskiego etap powiatowy odbędzie się w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach. Uczestnicy ze szkół działających w Kielcach będą traktowani jako półfinałiści z powiatu odrębnego od szkół działających na terenie powiatu kieleckiego, ale poza Kielcami.
7. W etapie powiatowym uczniów obowiązywał będzie tekst udostępniony im przed etapem szkolnym (załącznik nr 1) oraz tekst fragmentu książki: Rosik Stanisław, Wiszewski Przemysław, Poczci polscy królowie i książęta, Wrocław, 2004, s. 14-21 (załącznik nr 6). W teście na etapie powiatowym za informacje zawarte w załączniku nr 1 finaliści będą mogli uzyskać ok. 70 % punktów, zaś za informacje zawarte w załączniku nr 6 – ok. 30 % punktów.
8. Uczniowie, którzy zajmą w etapie powiatowym konkursu trzy czołowe lokaty otrzymają nagrody rzeczowe.
9. Wszyscy uczestnicy etapu powiatowego otrzymają pamiątkowe dyplomy – za zajęcie danego miejsca lub za udział w półfinale konkursu.
10. Po zakończeniu etapu powiatowego nauczyciele-bibliotekarze z poszczególnych placówek powiatowych biblioteki prześlą dane dotyczące zwycięzców (imię, nazwisko, klasa, szkoła) koordynatorom konkursu – nauczycielom-bibliotekarzom filii w Pińczowie.
11. Etap finałowy konkursu odbędzie się 28 maja 2025 r. w siedzibie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach o godz. 10.00. Czas trwania – 60 minut.
12. W etapie finałowym uczestników obowiązywał będzie tekst udostępniony im przed etapem szkolnym (załącznik nr 1), tekst fragmentu książki: Rosik Stanisław, Wiszewski Przemysław, Poczci polscy królowie i książęta, Wrocław, 2004, s. 14-21 (załącznik nr 6) oraz tekst książki: Samp Mariusz, Bolesław Chrobry, Król Polski: przyjaciel i wróg cesarzy, Warszawa, 2021. W teście na etapie powiatowym za informacje zawarte w załączniku nr 1 finaliści będą mogli uzyskać ok. 40 % punktów, za informacje zawarte w załączniku nr 6 – ok. 10 % punktów a za informacje zawarte w książce – ok. 50 % punktów.

13. Wszyscy finaliści otrzymają nagrody rzeczowe oraz pamiątkowe dyplomy – za zajęcie danego miejsca lub za udział w finale konkursu.

14. Szkołom podstawowym na obszarze województwa świętokrzyskiego zostaną udostępnione prezentacje multimedialne na temat okresu panowania Bolesława Chrobrego – do samodzielnego wykorzystania przez nauczycieli historii. Jeśli w danej filii powiatowej są zatrudnieni nauczyciele z przygotowaniem historycznym, dopuszczalne jest zorganizowanie prowadzonych przez nich lekcji dla uczniów.

15. Przystąpienie do konkursu jest równoznaczne z akceptacją warunków niniejszego regulaminu.

16. Wszelkie dodatkowe informacje można uzyskać telefonicznie lub e-mailowo:

- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach: tel. 41 344-28-61; e-mail: biblioteka@pbw.kielce.pl
- Filia w Busku Zdroju: tel. 41-378-39-27; e-mail: busko@pbw.kielce.pl
- Filia w Jędrzejowie: tel. 41-386-37-35; e-mail: jedrzejow@pbw.kielce.pl
- Filia w Kazimierzy Wielkiej: tel. 41-352-17-31; e-mail: kazimierza@pbw.kielce.pl
- Filia w Końskich: tel. 41-372-34-64; e-mail: konskie@pbw.kielce.pl
- Filia w Opatowie: 15-868-34-21; e-mail: opatow@pbw.kielce.pl
- Filia w Ostrowcu Świętokrzyskim: tel. 41-262-70-31; e-mail: ostrowiec@pbw.kielce.pl;
- Filia w Pińczowie: tel. 41-357-24-62; e-mail: pinczow@pbw.kielce.pl
- Filia w Sandomierzu: Wypożyczalnia tel. 15-832-29-79, Czytelnia tel. 15-832-23-36; e-mail: sandomierz@pbw.kielce.pl
- Filia w Starachowicach: tel. 41-274-71-54; e-mail: starachowice@pbw.kielce.pl;
- Filia w Staszowie: tel. 15-864-25-11; e-mail: staszow@pbw.kielce.pl
- Filia we Włoszczowie: tel. 41-394-32-39; e-mail: wloszczowa@pbw.kielce.pl

17. Wszystkie testy konkursowe obowiązujące na poszczególnych etapach oraz tekst udostępniony uczniom (załącznik nr 1) zostały opracowane przez nauczycieli Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach Filia w Pińczowie.

18. Koordynatorem Konkursu są:

- Robert Karpiński – kierownik pińczowskiej Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, kontakt: tel. 41-357-24-62,

e-mail: robert.karpinski@pbw.kielce.pl

- Marcin Salamon – nauczyciel bibliotekarz inżowskiej Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, kontakt: tel. 41-357-24-62,
e-mail: marcin.salamon@pbw.kielce.pl

V. Postanowienia końcowe

1. Organizator zastrzega sobie prawo do zmiany niniejszego regulaminu.
2. Organizator zastrzega sobie prawo przerwania, zmiany lub unieważnienia konkursu bez podania przyczyn.

Zatwierdził:

p.o. Dyrektor
Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej
im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego
w Kielcach

Marta Boszczyk

W załącznikach:

- 1) egzemplarz tekstu dotyczącego tematu konkursu (załącznik nr 1);
- 2) egzemplarz testu z pytaniami zadanymi w trakcie I etapu konkursu (załącznik nr 2);
- 3) karta odpowiedzi i punktacji I etapu konkursu (załącznik nr 3);
- 4) informacja o zakresie materiału obowiązującego uczniów w etapie powiatowym i finałowym (załącznik nr 4);
- 5) oświadczenia dla rodziców / prawnych opiekunów uczniów wraz z informacją o danych osobowych (załącznik nr 5);
- 6) skan tekstu, obowiązującego uczniów w etapie powiatowym z książki: Rosik S., Wiszewski P., Poczci polscy królowie i książęta, Wrocław, 2004, s. 14-21 (załącznik nr 6).

ZAŁĄCZNIK NR 1

Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski

Bolesław Chrobry urodził się w 966 lub 967 r. jako syn księcia Mieszka I i czeskiej księżniczki Dobrawy. Ojciec Bolesława był pierwszym historycznym władcą Polski, panował od ok. 960 r. do 992 r. i zapoczątkował dynastię Piastów. W 966 r. przyjął chrzest, co uznaje się za symboliczne początki chrystianizacji Polski oraz jej wejścia do kręgu kultury łacińskiej.

Dzięki strategicznym soюзom, w tym małżeństwu z czeską księżniczką Dobrawą, umocnił swoją władzę i rozwinął państwo. Mieszko I podporządkował sobie obszary zamieszkiwane przez sąsiednie plemiona. W 972 r. w bitwie pod Cedynią pokonał wojska dwóch niemieckich margrabiów – Hodona i Zygfyda, ale na mocy decyzji cesarza Ottona I musiał oddać na dwór cesarski jako zakładnika swojego syna Bolesława. Miał on być gwarancją, że jego ojciec dotrzyma warunków ugody w Kwedlinburgu zawartej w 973 r.

Mieszko I był dwukrotnie żonaty i miał kilkoro dzieci. Dobrawa urodziła mu pierworodnego syna Bolesława i córkę Świętosławę. Po śmierci Dobrawy i na mocy układów po jednym z konfliktów z cesarstwem niemieckim musiał wziąć za żonę Odę, córkę margrabiego Dytryka. Dała ona Mieszkowi trzech synów: Mieszka, Świętopelka i Lamberta. Mieszko I zmarł w 992 r. Jeszcze przed śmiercią wydał dokument, który przeszedł do historii jako „Dagome iudex”. Akt ten był testamentem, zawierał opis kraju, którym w momencie śmierci władał Mieszko I i oddawał państwo pod opiekę papieża. Wymienieni są w nim również Oda oraz jej synowie: Mieszko, Świętopelk i Lambert. Pominięty został całkowicie Bolesław. Istnieją przypuszczenia historyków, że inicjatorką dokumentu mogła być sama Oda, która w ten sposób chciała zabezpieczyć prawa do ziem polskich dla swoich synów, kosztem Bolesława.

Walka o władzę w Polsce

Bolesław Chrobry w momencie śmierci ojca miał ok. 25 lat. Przebywał prawdopodobnie w Krakowie, gdzie sprawował rządy namiestnicze w imieniu Mieszka. Śmierć ojca otworzyła przed nim nowe możliwości. Jeszcze w 992 r. przystąpił do rozprawy z macochą, jej synami i popierającymi ją dostojnikami: Przybywojem i Odylenem. W tym samym roku, po wygnaniu macochy i ukaraniu dostojników, już jako samodzielny władca wysłał cesarzowi posiłki na wyprawę przeciw Stodoranom. W 995 r. wziął osobisty udział w wyprawie cesarza przeciw plemieniu Obodrytów. W jej trakcie zaprzyjaźnił się z młodzieńcem cesarzem Ottonem III.

Wyprawa i śmierć św. Wojciecha

W 996 r. na dwór Bolesława Chrobrego przybył biskup praski Wojciech. Pochodził z czeskiego książęcego rodu Sławnikowiców i został wygnany z Pragi przez rządzących Czechami Przemyślidów. Wraz z nim przybyli jego bracia: Radzim-Gaudenty i Sobiesław. Wojciech udał się na ziemie Prusów (zamieszkujących tereny dzisiejszej północno-wschodniej Polski) w celu nawrócenia ich na chrześcijaństwo. Otrzymał od Bolesława Chrobrego oddział zbrojnych wojów do ochrony. Cała wyprawa skierowała się do Gdańska, a kiedy przekroczyła Wisłę i weszła na ziemie Prusów, Wojciech odesłał zbrojnych i razem z Radzimem-Gaudentym i niejakim Benedyktem rozpoczął swoją misję. Osiągnął nawet

drobne sukcesy, udało mu się nawrócić część społeczności pruskiej na prawdziwą wiarę. W 997 r. niedaleko grodu Cholin został jednak zabity przez Prusów. Bolesław wykupił jego ciało za znaczną ilość złota i pochował je w katedrze w Gnieźnie.

Zjazd w Gnieźnie

W 999 r. papież Sylwester II kanonizował Wojciecha tzn. uznał go za świętego. Posiadanie relikwii męczennika umożliwiło Bolesławowi podjęcie starań o utworzenie samodzielnej metropolii kościelnej, czyli arcybiskupstwa. Grób ówczesnego nowego świętego w 1000 r. odwiedził jego przyjaciel – cesarz Otton III. Bolesław wykorzystał tę okazję do swoich celów, pokazując siebie jako potężnego władcę, a swój kraj jako silny, zwarty, bogaty i chrześcijański organizm państwowy. Zrobił tym wszystkim dobre wrażenie na młodym cesarzu i uzyskał prawo mianowania biskupów we własnym kraju, zwolnienie od płacenia trybutu cesarzowi i miano patrycjusza rzymskiego. W owych czasach przywilej obsadzania biskupów przysługiwał tylko suwerennym, samodzielnym monarchom. Cesarz uznał więc w Bolesławie samodzielnego władcę, a takim był tylko król. Do koronacji nie doszło, ale cesarz uczynił gest, który dodał Bolesławowi wiary, że może się o koronę starać. Zdjął swój diadem cesarski i włożył go na głowę polskiego księcia, mówiąc, że nie godzi się aby był księciem, ale powinien zostać królem. W czasie zjazdu utworzono też w Gnieźnie arcybiskupstwo, niezależne od kościoła niemieckiego, ale podlegające bezpośrednio papieżowi. Na czele metropolii stanął brat św. Wojciecha Radzim-Gaudenty. Utworzono też trzy nowe biskupstwa: w Krakowie, Kołobrzegu i Wrocławiu, obok istniejącego już w Poznaniu.

Odbываяc pielgrzymkę do Gniezna cesarz próbował pozyskać Bolesława do współpracy w realizacji jego planu zjednoczenia Europy pod swoim berłem – jako nowego cesarstwa rzymskiego. Miało ono składać się z czterech części: z Włoch (Italii), Niemiec (Germanii), Francji (Galii) i Słowiańszczyzny (Sclavini). Bolesław jako władca najpotężniejszego państwa słowiańskiego miał zostać przywódcą zjednoczonej pod panowaniem Ottona III Słowiańszczyzny. Plany te jednak znów pokrzyżował los, bo Otton zmarł w styczniu 1002 r.

Wojna polsko-niemiecka – I etap (1002-1005)

Następcą Ottona wybrano Henryka – księcia bawarskiego, który przyjął imię Henryk II. Chrobry starał się zapobiec tej koronacji mieszając się w wewnętrzne spory i walki w Niemczech. Nie uzyskał zamierzonego celu. Wykorzystał jednak zabójstwo margrabiego Miśni Ekkeharda i w 1002 r. zajął Miłsko i Łużyce. Nowy król Niemiec Henryk II początkowo nakazał zwrot zagarniętych ziem, ale później na zjeździe w Merseburgu potwierdził fakt posiadania tych ziem przez Bolesława, ale z wyjątkiem Miśni, którą miał objąć sojusznik Chrobrego – Guncelin (brat zamordowanego Ekkeharda). Na tym spór się jednak nie zakończył, gdyż podczas wyjazdu z Merseburga dokonano nieudanego zamachu na życie polskiego księcia. W odwecie po drodze Bolesław spalił jeden z grodów niemieckich zagarniając jeńców. Słusznie sądził, że za zamachem stał Henryk. W 1002 r. Bolesław wmieszał się w walkę o władzę w Czechach i przejął tamtejszy tron. Henryk II zażądał, aby Chrobry złożył mu hołd z Czech, jednak ten odmówił. Dodatkowo Bolesław wspierał opozycję przeciw Henrykowi II w Niemczech, poparł m.in. bunt Henryka ze Schweinfurtu. Zebrał wojsko i chciał ruszyć nawet na pomoc opozycji. Jednakże rządzący w Miśni margrabia Guncelin, przez którego ziemie miały przejść polskie wojska nie zgodził się na to.

W 1003 r. Bolesław Chrobry spustoszył kraj plemienia Głomaczów podległego Niemcom. Ich ziemie leżały między rzekami Łabą i Muldą.

W końcu król Henryk II pokonał opozycję w Niemczech i ogłosił wyprawę na Polskę na 1004 r., jednak był to manewr mający na celu zmylenia Bolesława. Henryk bowiem skierował swoje siły najpierw do Czech. Wobec zbliżających się do Pragi wojsk niemieckich w Pradze narastała opozycja przeciw Polakom. Gdy Niemcy wspierani przez Czechów i Wioletów podeszli pod czeską stolicę, Bolesław ratował się ucieczką. W trakcie odwrotu zginął Sobiesław, jeden z dwóch żyjących braci św. Wojciecha. Henryk osadził na czeskim tronie w Pradze Jaromira. Wojska bawarskie odesłał do domu, a sam z wojskami Jaromira – Czechami ruszył na Budziszyn. Początkowo polska załoga broniła się bardzo dzielnie i skutecznie. Bolesław nie był jednak w stanie udzielić jej pomocy, dlatego poprzez swoich posłów poradził obrońcom aby poddali gród – pod warunkiem, że Henryk II pozwoli Polakom odejść z bronią z Budziszyna. Tak się też stało. Bolesław zdecydował tak, ponieważ wiedział, że gród można jeszcze odzyskać a poległych wojów już nie odzyska.

W 1005 r. ruszyła już właściwa wyprawa na Polskę. Henryk prowadził ze sobą armię niemiecką, wojska czeskie Jaromira, wojska księcia bawarskiego Henryka i oddziały Wioletów. Bolesław Chrobry nie zaniedbał tym razem niczego i jego ludzie, którzy zostali przewodnikami prowadzili wrogów najuciążliwszymi drogami, przez bagna i puszcze. Tam polscy łucznicy strzelając z ukrycia zadawali im duże straty. W końcu najeźdźcy dotarli do Krosna nad rzeką Odrą w pobliżu ujścia rzeki Bóbr. Rozpoczęła się walka o przeprawę, której bronili polscy woje. W końcu Niemcom udało się znaleźć bród na północ od Krosna. Bolesław powiadomiony o tym, że sytuacja stała się groźna, chcąc uratować swoje wojska zdecydował się je wycofać nim będzie za późno. Teraz już nic nie stało na przeszkodzie by reszta armii niemieckiej przekroczyła brody. Polacy nie odstępowali Niemców nawet na moment. Urządzali zasadzki, atakowali znienacka, utrudniali komunikację i pozbawiali teren, przez który mieli przechodzić najeźdźcy żywności.

Po przeprawieniu się przez Odrę i Bóbr Henryk II skierował swoje wojska na Poznań. Gdy tam w końcu dotarły, były na tyle wyczerpane i zniechęcone, że nie miały szans na zdobycie grodu. Dodatkowo oddziały niemieckie wysyłane po prowiant były atakowane i wybijane. Henryk, zmuszony przez dostojników i rycerzy, podjął rokowania z Bolesławem. W wyniku zawartego z Poznaniu pokoju Bolesław utracił Miłsko i Łużyce.

Pokój nie trwał jednak długo. Henryk odzyskał Miłsko i Łużyce i osadził na tronie czeskim przychylnego sobie władcę, ale nie zdołał podporządkować sobie Polski. Bolesław natomiast utracił Miłsko i Łużyce, czyli tereny, o które rozpoczął wojnę. Dodatkową i bolesną stratą była utrata Pomorza Zachodniego. Doszło tam do buntu oraz sojuszu Wolinian z Niemcami i powrotu ludności do pogaństwa. Bolesław nie zamierzał pogodzić się z tymi faktami. Chciał rozerwać sojusze Henryka. W Czechach wspierał rosnący bunt przeciw Jaromirowi, na czele którego stał Udalryk – brat Jaromira. Podobne działania podjął wobec Wioletów. Jednocześnie sam rozwijał swoją sieć sojuszy. Umacniał swoje wpływy wśród dostojników niemieckich. Od wschodu natomiast zabezpieczył swoje granice poprzez małżeństwo córki ze Świętopełkiem – przybranym synem księcia ruskiego Włodzimierza. Wzmocnił też kontakty z Danią, gdzie żoną tamtejszego króla Swena Widłobrodego została jego siostra Świętosława.

Wojna polsko-niemiecka – II etap (1007-1013)

W tej sytuacji wojna była tylko kwestią czasu. Rozpoczęła się ona w 1007 r. Henryk II dowiedział się, że Bolesław próbuje przeciągnąć Czechów i Wioletów na swoją stronę

i wypowiedział układ pokojowy. Pierwsi uderzyli jednak Polacy. Najpierw Bolesław zaatakował siedziby słowiańskiego plemienia Morzyczan, które żyły w graniach państwa niemieckiego. Dotarł w pobliże Magdeburga. Był to strategiczny manewr mający na celu zmylenie przeciwnika, aby ten nie zorientował się gdzie nastąpi główne uderzenie. Henryk nie mógł przybyć z pomocą, bo musiał tłumić bunt w innych częściach swojego królestwa. Następnie Bolesław skierował swoje siły na południe, zajął tereny Żarnowian i Słupian i zaatakował swój główny cel – Budziszyn. Obrońcy grodu próbowali grać na czas. Poprosili Bolesława by pozwolił im porozumieć się z jego zięciem, margrabią Hermanem (synem Ekkeharda), którego nie było w grodzie. Książę zgodził się. Herman początkowo obiecał załodze pomoc, jednak sam nie uzyskawszy wsparcia żadnego z dostojników saskich, wysłał wiadomość, że gród nie może liczyć na odsiecz. W tej sytuacji obrońcy wynegocjowali honorowe warunki tzn. mogli opuścić gród wraz z całym dobytkiem i poddali go. Bolesław odzyskał Budziszyn.

W 1010 r. Henryk zorganizował wyprawę odwetową. Dotarła ona za Głogów i nie przyniosła wojskom niemieckim i czeskim większych sukcesów. W 1012 r. Bolesław zaatakował nowo odbudowany przez Niemców gród Lubuszę. Załoga była dość liczna, ale mimo mężnej obrony nie mogła wytrwać zbyt długo. Niemcy, którzy przybyli z odsieczą patrzyli na to i nie mogli pomóc obleganym, ponieważ Łaba wylała i odcięła wojska niemieckie od grodu. Przyroda kolejny raz stanęła po stronie Bolesława. W końcu udało się wyłamać bramę, Polacy zdobyli i spalili gród, a obrońców wybili lub wzięli do niewoli. Obie strony były zmęczone wojną, dlatego w 1013 r. zawarto pokój w Merseburgu. Na jego mocy Bolesław utrzymał Łużyce i Miłsko, jednak musiał złożyć hołd lenny z tych ziem Henrykowi II. Zgodnie z układem król Niemiec w 1013 r. udzielił pomocy Bolesławowi w jego wyprawie na Ruś Kijowską w postaci 300 ciężkozbrojnych. Bolesław podjął tę wyprawę, gdyż chciał uwolnić swoją córkę i jej męża Świętopełka, których ojciec Świętopełka – Włodzimierz wtrącił do lochu. Bolesławowi nie udało się uwolnić zięcia i córki. Bolesław Chrobry miał zrewanżować się Henrykowi udzieleniem pomocy w jego wyprawie zbrojnej do Włoch w 1014 r., jednak nie wywiązał się z tego. Stało się to zarzewiem kolejnej wojny polsko-niemieckiej. Tym bardziej, że Bolesław wspierał przeciwników Henryka we Włoszech i próbował zapobiec koronacji cesarskiej Henryka. Ostatecznie Henryk został koronowany na cesarza w 1014 r.

Wojna polsko-niemiecka – I etap (1015-1018)

Rok 1015 rozpoczął się negocjacjami polsko-niemieckimi za pośrednictwem posłów. Zakończyły się one jednak fiaskiem, dlatego obie strony zaczęły zabiegać o pozyskanie sojuszników. Henryk II tradycyjnie zdobył wsparcie Czechów i Wieleatów oraz dodatkowo Rusinów. Bolesław starał się zawrzeć sojusz ze Szwecją i Danią, w których ro państwach rządzą synowie siostry Bolesława – Świętosławy. Bolesław chcąc pozyskać przychylność rządzącego w Czechach Udalryka, wysłał do niego swego syna Mieszka. Ten jednak został wtrącony do lochu a następnie wydany Henrykowi II. Bolesław przekupił feudałów i dlatego poradzili oni cesarzowi, aby oddał Mieszka im, a oni przekażą go ojcu. I tak się stało.

Niemniej teraz już nikt nie miał wątpliwości, że wojna wybuchnie. Plan niemiecki przewidywał atak z trzech kierunków: od strony północnego zachodu książę saski Bernard prowadził wojska saskie i oddziały Wieleatów, od zachodu kroczyły siły główne pod osobistym dowództwem Henryka II, zaś od południa atakowali Czesi i Bawarowie. Plan przewidywał, że wszystkie grupy połączą się gdzieś w okolicach Krosna i wspólnie uderzą

na centrum Polski. Od wschodu natomiast dodatkowo miały jeszcze uderzyć wojska ruskie pod dowództwem księcia Jarosława (później nazwanego Mądrym).

Główna armia przeszła rzekę Szprewę i doszła do Odry pod Krosnem Odrzańskim. Obroną w tym rejonie dowodził syn Bolesława – Mieszko. Polacy walczyli dzielnie, ale Niemcom udało się przełamać obronę i sforsować rzekę. Doszło do bitwy, w której początkowo sukces odnieśli Niemcy. Zdołali wyprzeć Polaków i zająć ich obóz. obrońcy jednak nie uciekli, ale oderwali się od wroga, cały czas pozostając w jego pobliżu. Po przegrupowaniu się uderzyli na najeźdźców i odnieśli zwycięstwo. Teraz wojska cesarskie znalazły się w niekorzystnym położeniu, przyparte do rzeki nie mogły się ani cofnąć, ani też szybko posunąć naprzód.

Tymczasem druga grupa – sasko-wielecka dowodzona przez księcia saskiego Bernarda szła ku przeprawom na Odrze w rejonie grodu Lubusza. Drogę zagroził im Bolesław na czele swych wojsk, uniemożliwiając przeprawę przez Odrę. Wojskom Bernarda udało się w końcu odplłynąć nieco w dół Odry, gdzie przeprawili się na drugi brzeg. Stamtąd skierowali się na południe, aby połączyć się z głównymi siłami. Bolesław ze swymi wojskami trzymał się blisko wojsk agresora uniemożliwiając im dotarcie do sił głównych. Bernard widząc, że nie zdoła dotrzeć do Henryka przesłał mu wiadomość, że nie wykona jego rozkazu. Następnie spustoszył okolicę i zdecydował się wrócić do domu.

Trzecia grupa, czyli połączone siły czesko-bawarskie, uderzała od południa. Dowodzili nimi książę czeski Udalryk i margrabia bawarski Henryk. Bolesław Chrobry dzięki doskonałemu wywiadowi świetnie orientował się w planach przeciwników, dlatego zdecydował się uderzyć pierwszy. Sprzymierzeni z nim Morawianie zaatakowali Bawarię i Czechy. Celem było zatrzymanie margrabiego Henryka w jego posiadłościach. Atak się powiódł, ale kiedy Morawianie wracali zostali napadnięci przez wycofujących się Bawarów tracąc 800 ludzi. Cel ataku został jednak osiągnięty, gdyż margrabia Henryk pozostał w swoich włościach. Osłabiło to południową grupę. Czesi sami musieli podźwignąć próby ataku na ziemie polskie. Wyruszyli szlakiem na Zgorzelec. Zdobyli i zniszczyli gród Businc (Biesnitz koło Zgorzelca), jednak ostatecznie zawrócili do domu, kiedy dowiedzieli się, że na Czechy spadł najazd Morawian.

Wydarzenia na północy i południu, niekorzystne dla armii niemieckiej, spowodowały, że położenie głównych sił dowodzonych przez cesarza Henryka II stało się bardzo trudne. Nie mógł on liczyć na wsparcie, drogę zagrażały mu wojska Mieszka, powoli wycofujące się. Na południowym wschodzie znajdowały się obszary trudne do przebycia, dodatkowo umocnione przez Polaków. Z północy nadciągały główne siły polskie pod wodzą samego Bolesława. W tej sytuacji Henryk II zdecydował się na odwrót na Śląsk a następnie na Czechy. Polacy ścigali ich jednak i atakowali z ukrycia. Niemcy dotarli na ziemię Dziadoszan, którą spustoszyli. Musieli przedzierać się przez gęste puszcze i bagniste tereny. Odwrót był trudny i bardzo męczący. Cesarz zdecydował się oderwać z częścią sił i udać w kierunku na Miśnię a resztę swoich wojsk zostawił by osłaniała mu odwrót. Dowódcami mianował arcybiskupa Gerona, margrabiego Gerona i palatyna Burcharda. Bolesław postanowił zaatakować te pozostawione oddziały i wydać bitwę Niemcom. Doszło do niej zapewne w środku ziemi Dziadoszan. Najeźdźcy przedzierali się w szyku bojowym na południe cały czas czując na plecach i flankach obecność polskich wojów. Wojska Bolesława otoczyły ich z obu stron. Po kilku atakach niemieckie szyki nie wytrzymały i w ich szeregach wdarła się panika. Część rycerzy uciekła, reszta walczyła podzielona na mniejsze grupy. Były one niszczone pojedynczo przez polskich łuczników i włóczników. W efekcie bitwy poległo kilku znacznych wielmożów niemieckich i wielu rycerzy. Uciekający przed Bolesławem Henryk II polecił margrabiemu Hermanowi przygotować

obronę Miśni a sam skierował się do Merseburga. Gdy nadciągnęły wojska dowodzone przez Mieszka, rozpoczęło się oblężenie grodu Strzała. Polacy spalili podgrodzie. Mieszkańcy Strzały bronili się dzielnie. Mieszko spustoszył okolicę szykując się do generalnego szturm na gród. W tym momencie jednak wezbrała rzeka Łaba uniemożliwiając przeprawę wojsku. Mieszko zarządził więc odwrót, gdyż Henryk II i tak został pokonany. Cesarz Niemiec nie osiągnął swych celów, utrzymał jedynie swój stan posiadania (Miśnię i Strzałę).

W 1016 r. obie strony pozostały na pozycjach obronnych i nie atakowały się wzajemnie. Bolesław umacniał swój kraj i stan posiadania. W dodatku Mieszkowi urodził się syn, którego matką była Rycheza poślubiona w 1013 r. Wnuk Bolesława otrzymał imiona Kazimierz Karol. Tym samym zapewniona została ciągłość linii męskiej Piastów.

Obaj władcy mieli swoje problemy. Henryk II w 1016 r. zajęty był konfliktem w Burgundii i waśniami wewnątrz państwa pomiędzy feudalami. Bolesław również był zainteresowany pokojem, ponieważ zmieniła się sytuacja w państwie ruskim, gdzie zmarł Włodzimierz – dotychczasowy książę. Na wolność wyszedł zięć Bolesława Świętopełk i podjął walkę ze swoimi przyrodnimi-przybranymi braćmi Jarosławem, Borysem i Glebem. Polski książę wspierał męża swojej córki, by osadzić na tronie kijowskim przychylnego sobie człowieka.

Pertraktacje prowadzone między władcami Polski i Niemiec były bardzo trudne, ponieważ Niemcy domagali się, aby rokowania przeprowadzić na terytorium cesarstwa. Bolesław nie chciał się na to zgodzić. Padła propozycja, aby spotkać się w nadgranicznym grodzie. Bolesław zgodził się wstępnie, ale odmówił przekroczenia granicy i domagał się przybycia posłów do Polski. To ich rozgniewało. Wrócili do cesarza i opowiedzieli mu o wszystkim wywołując jego gniew. Zwołano radę, na której zdecydowano o wyprawie. Została zarządzona na lato 1017 r. Podobnie jak w poprzedniej kampanii Henryka wsparli Czesi, Wieleci i Bawarowie, kolejnym sojusznikiem był pozyskany niedawno książę ruski Jarosław, który przejął władzę w Kijowie. Wykorzystał on fakt tajemniczej śmierci dwóch swoich przyrodnich braci – Borysa i Gleba i oskarżył o tę śmierć Świętopełka, czyli swojego przyrodniego-przybranego brata. Następnie pokonał go w bitwie pod naddnieprzańskim Lubeczem i zmusił do ucieczki oraz szukania ratunku na dworze teścia – Bolesława Chrobrego. Z tych powodów książę ruski był zainteresowany osłabieniem Bolesława.

Najazd rozpoczął się w lipcu 1017 r. Polska tym razem miała zostać zaatakowana z co najmniej dwóch stron. Od zachodu szli Niemcy, Czesi i Wieleci, od wschodu Rusini, a być może od południa także Węgrzy. Do idących od zachodu wojsk niemieckich, czeskich i wieleckich mieli dołączyć Bawarowie, jednak z inicjatywy Bolesława oddziały polskie z Moraw zaatakowały Bawarów na terenie Marchii Wschodniej (bawarskiej) zadając im klęskę i eliminując ich tym samym z udziału w wojnie. Tego rodzaju wypadki dywersyjne przynosiły wymierne korzyści dlatego Bolesław powtórzył ten manewr w Czechach. Wysłał tam swego syna Mieszka na czele oddziałów jazdy. Przeszły one przez górskie przełęcze i nie napotkawszy oporu (wojska Udalryka brały udział w wojnie przeciw Polsce) spłądowały kraj uprowadzając wielu jeńców i biorąc łupy.

Wojska Henryka II sforsowały rzeki Nysę Łużycką i Bóbr i dotarły do Głogowa, gdzie stacjonowały główne wojska Bolesława. Henryk II widząc ich siłę i zdając sobie sprawę, że obrona grodu i przepraw jest dobrze zorganizowana, nie podjął walki, lecz skierował się na południe – w celu uderzenia na Niemczech. Był to gród o znaczeniu strategicznym. Leżał w takim punkcie gdzie zbiegały się szlaki z Wrocławia na Kłodzko i do Czech oraz na Miłsko. Dlatego zdobycie Niemczy stwarzało ciekawe możliwości i pozwalało szachować Polskę, a jednocześnie chronić Czechy przed najazdami Polaków.

Bolesław zorientował się w planach Niemców i wysłał posiłki dla Niemczy. Mimo, że pod gród dotarły jako pierwsze oddziały konne Henryka, polskim oddziałom udało się pod osłoną nocy i ulewnego deszczu dostać do grodu. Wywołało to radość obrońców. Gdy Henryk nadciągnął z głównymi siłami, Niemcy przystąpili do budowy machin oblężniczych, podobne maszyny budowali też Polacy w grodzie. Kiedy maszyny powstały, cesarz wydał rozkaz do ataku. Polacy bronili się bardzo dzielnie i umiejętnie. Obrońcy za pomocą pochodni skutecznie niszczyli kolejne maszyny wroga. Pierwsi zaatakowali Niemcy, w drugim natarciu Czesi a w kolejnej próbie Wieleci. Wszystkie ataki zostały odparte. Przeciw pogańskim Wieletom obrońcy wystawili duży krzyż. Był to zabieg propagandowy i mający na celu zdeprymowanie przeciwników. Jednocześnie chcieli pokazać, że Henryk II sprzymierzył się z poganami przeciw chrześcijanom.

W trakcie oblężenia do grodu zbliżył się Bolesław ze swoimi wojskami. Gdy napastnicy zajęli byli walką o gród, Polacy działali na ich tyłach niszcząc ich siły. Ponadto wojska cesarsko-czesko-wieleckie w czasie przedłużającego się oblężenia cierpiały na choroby i problemy z zaopatrzeniem. Wpływ na to ostatnie miały oddziały polskie, które krążyły wokół i wybijały każdy mniejszy oddział przeciwnika, który odłączył się od sił głównych w poszukiwaniu żywności. W końcu Henryk zwinął oblężenie i zawrócił do domu przez Czechy.

Fiaskiem zakończyła się także wyprawa ze wschodu księcia ruskiego Jarosława. Zaatakował jeden z polskich grodów Brześć nad Bugiem, ale bezskutecznie.

Zatem kolejny atak cesarza na Polskę nie powiódł się mimo pozyskania sojuszników i zebrania licznej armii. Bolesław Chrobry przygotował się bardzo dobrze do obrony w oparciu o działania przeciwnika. Z jednej strony zabezpieczył granice państwa, obsadzając grody silnymi załogami, z drugiej dokonał dywersji na terenach wroga i jego sojuszników odcinając ich (atak na Bawarię) lub podcinając ich morale (atak na Czechy). Feudalowie niemieccy skłonili cesarza Henryka II do rozmów pokojowych, tym bardziej, że nie osiągnął on żadnego ze swych celów i w zasadzie przegrał wojnę.

Traktat pokojowy zawarto w Budiszynie w 1018 r. Zgodnie z nim Bolesław zatrzymał Miłsko i Łużyce, ale już bez zobowiązań lennych wobec cesarza, pozostawił sobie też Morawy zajęte w 1003 r. Dodatkowo miał pojąć za żonę Odę, siostrę swego zięcia, margrabiego miśnieńskiego Hermana. Bolesław Chrobry i Henryk II, jak w poprzednim pokoju z 1015 r., mieli przysłać sobie zbrojną pomoc. Każdy z władców już miał kolejne cele do osiągnięcia. Bolesław chciał wyprowadzić się na Ruś, by odsunąć od władzy Jarosława, uwolnić swoją córkę przetrzymywaną w Kijowie i osadzić zięcia Świętopełka na tamtejszym tronie, a Henryk chciał zapewnić sobie Burgundię po swoim wuju Rudolfie. Henryk II również był zainteresowany interwencją Bolesława na wschodzie. Ruś Kijowska wspierała bowiem wojska bizantyjskie walczące przeciw wojskom Henryka II we Włoszech. Cesarz Niemiec chciał zmusić wojska ruskie do wycofania z Włoch.

Wyprawa Bolesława Chrobrego na Ruś – 1018 r.

Wyprawa Bolesława na Ruś wyruszyła pod koniec 1018 r. Została bardzo dobrze przygotowana od strony zbrojnej i politycznej. Bolesław zapewnił sobie spokój od zachodu i południa. Otrzymał pomoc w postaci 300 zbrojnych z Niemiec, 500 konnych z Węgier oraz plemion koczowników stepowych Pieczyngów – dawnych wrogów Rusi, którzy mieli uderzyć i zablokować Kijów. Udało się ich pozyskać dzięki misji chrystianizacyjnej św. Brunona z Kwerfurtu.

Do pierwszej bitwy doszło nad Bugiem – prawdopodobnie w pobliżu grodu Wołyń, w dniu 22 lipca 1018 r. W trakcie obustronnych przygotowań do walki nad Bugiem wojska polskie zaatakowały znienacka Rusinów i wspomagające ich oddziały Waregów. Zaskoczone wojska rusko-wareckie zostały rozbite i podzielone na małe grupki, część uciekła na czele z Jarosławem, który skierował się do Nowogrodu by zebrać nowe siły. Po drodze wstąpił też do Kijowa. Zdołał zabrać stamtąd córkę Bolesława, jednak zostawił swoją macochę, żonę i siostry na czele z Przedslawą, o której rękę wcześniej bezskutecznie zabiegał Bolesław.

Polski król w ciągu 23 dni dotarł do Kijowa. Władze miasta uznały, że lepiej nie drażnić polskiego księcia i otworzyli bramy miasta przed jego wojskami. Woleli się poddać niż czekać, aż jego wojska zdobędą Kijów. Wówczas doszłoby zapewne do grabieży i gwałtów, zaś wielu kijowian poniosłoby śmierć. Polskiego księcia witął arcybiskup kijowski Jonasz i rodzina księcia Jarosława. Bolesław otrzymał olbrzymi okup i osadził na tronie zięcia –Świętopełka. Wysłał arcybiskupa Jonasza do Jarosława z propozycją wymiany kobiet na swoją córkę, ale książę nowogrodzki odmówił. Wyprawił też listy do dwóch cesarzy. Henrykowi za pośrednictwem opata Tuniego przesłał relację z wyprawy i łupy a sojusznikowi Jarosława, czyli cesarzowi Bizancjum Bazylemu II Bułgarobójcy przedstawił swoje warunki dobrych relacji lub wojny. Napisał mu, że zdobył Kijów i proponuje mu przyjaźń i współpracę, ale gdyby cesarz chciał z nim walczyć i wspomóc Jarosława, to Bolesław rozpocznie z nim wojnę.

Kilka miesięcy później Bolesław zdecydował się wrócić do domu, gdyż Świętopełk zaczął spiskować przeciw niemu a Rusini odnosili się do Polaków nieprzyjaźnie. Zabrał też siostry i matkę Jarosława osadzając ich na Ostrowie Lednickim. W drodze powrotnej przyłączył Grody Czerwieńskie z Czerwieniem i Przemyślem.

Koronacja i śmierć Bolesława – 1025 r.

Mało wiemy o ostatnich latach panowania Bolesława, ponieważ w 1018 r. umarł kronikarz Thietmar. Z innych źródeł dowiadujemy się, że w 1022 r. w Polsce doszło do jakiś rozruchów ludowych i prześladowania duchowieństwa, w tym również duchownych obrządku wschodniego. Celem było przywrócenie pogaństwa. Książę uporał się z tymi rozruchami co jeszcze bardziej umocniło jego władzę i stworzyło możliwość wystąpienia po koronę królewską. Musiał jednak czekać na inne sprzyjające okoliczności. Żyli bowiem wciąż dwaj ludzie, którzy niechętnie patrzyli na jego aspiracje królewskie. Jednym z nich był papież Benedykt VIII, a drugim największy wróg Bolesława – cesarz Henryk II. Obaj zmarli w 1024 r. Nowym papieżem został Jan XIX, a królem Niemiec Konrad – wnuk Ottona, księcia Karyntii i syn grafa frankońskiego Henryka. Teraz już nic nie stało na przeszkodzie do zdobycia korony. Bolesław starał się o nią od 1000 roku i zjazdu w Gnieźnie. Po śmierci cesarza Bolesław wysłał posłów do nowego papieża, by wykorzystać okres bezkrólewia w Niemczech. Otrzymał zgodę na koronację. Papież poświęcił koronę. Nie znamy dokładnej daty koronacji, źródła podają, że było to w 1025, ale w jakim dniu i miesiącu? Koronacje odbywały się w święta, idąc tym tropem możemy przypuszczać, że ceremonia mogła odbyć się w Wielkanoc 1025 r. Wówczas przypadała ona 18 kwietnia. O przebiegu samego aktu koronacji też nic nie wiemy. Możemy próbować go odtworzyć na podstawie formuł i reguł, które w tym czasie stosowano. Być może rolę koronatora spełnił arcybiskup gnieźnieński, ale to też pozostaje niewiadomą. Nie ma też żadnych informacji, czy ostatnia żona Bolesława – Oda koronowała się razem z nim. Nie wiadomo też, gdzie odbyła się koronacja pierwszego króla Polski. Najprawdopodobniej było to Gniezno, czyli gród rodowy Piastów.

Ostatecznie Bolesław Chrobry jako król przeżył zaledwie dwa miesiące, bowiem 17 czerwca 1025 r. zmarł. Miał około 58 lat.

Podsumowanie

Bolesław Chrobry urodził się jako książę mało znanego państewka, słabszego od sąsiadów, pozbawiony działu ziemi przez testament ojca („Dagome Iudex”). Zdobył jednak władzę i umocnił ją, pozyskał przychylność cesarza Ottona III, rozszerzył panowanie (Milsko, Łużyce Grody Czerwieńskie), pokonał swoich wrogów, mimo, że musiał walczyć na trzech frontach i w końcu odszedł jako król – boski pomazaniec i niezależny władca.

Wojny z sąsiadami pokazały niebywały talent militarny Bolesława Chrobrego, który potrafił się umiejętnie bronić (linia Odry), korzystać z wywiadu, dokonywać śmiałych wypadów na pozycje wroga, szybko wprowadzać modyfikacje do własnych planów, a przede wszystkim błyskotliwie dowodzić w polu. Brak walnych starć podczas zmaganiń polsko-niemieckich był wynikiem ogromnej dysproporcji sił obu walczących stron. Bolesław mając mniejszy potencjał unikał walk w otwartym polu. W ostatnich latach swojego panowania, Bolesław zakończywszy zewnętrzne konflikty, musiał zmagać się z wewnętrznymi problemami np. z rozruchami ludowymi. Ostatecznym sukcesem była koronacja na pierwszego króla Polski.

W sferze religijnej położył duże zasługi dla rozwoju chrześcijaństwa w Polsce. Wyprawił i wsparł misję chrystianizacyjną św. Wojciecha, wykupił jego ciało i złożył w Gnieźnie. Zdawał sobie sprawę, że chrześcijaństwo z Polsce jest słabe, dlatego starał się o pozyskanie duchownych z Włoch. Otaczał się przedstawicielami różnych nacji: Rusinów, Węgrów i Greków. Był inicjatorem misji św. Brunona z Kwerfurtu do Danii. Wymagał od siebie i innych przestrzegania postów.

Bolesław żył 58 lat, zaś panował 33 lata. W tym czasie odbył dwie zwycięskie wojny z potężnymi sąsiadami – na zachodzie z Niemcami i na wschodzie z Rusią Kijowską. Niemal wszystkie pociągnięcia Bolesława przynosiły mu sukcesy, pewnie też dlatego w zbiorowej świadomości uważany jest za jednego z najwybitniejszych polskich władców, twórcę potęgi państwa. To za jego panowania państwo polskie z małego księstwa zależnego od niemieckiego sąsiada, stało się potężnym królestwem, równym partnerem ówczesnych mocarstw europejskich.

ZAŁĄCZNIK NR 4

ZAKRES MATERIAŁU OBOWIĄZUJĄCEGO UCZNIÓW W ETAPIE POWIATOWYM

1. Tekst „Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski” (załącznik nr 1).
2. Tekst z książki: Rosik Stanisław, Wiszewski Przemysław, Poczet polskich królów i książąt, Wrocław, 2004, s. 14-21 (załącznik nr 6).

ZAKRES MATERIAŁU OBOWIĄZUJĄCEGO UCZNIÓW W ETAPIE FINAŁOWYM

1. Tekst „Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski” (załącznik nr 1).
2. Tekst z książki: Rosik Stanisław, Wiszewski Przemysław, Poczet polskich królów i książąt, Wrocław, 2004, s. 14-21 (załącznik nr 6).
3. Tekst książki: Samp Mariusz, Bolesław Chrobry, Król Polski: przyjaciel i wróg cesarzy, Warszawa, 2021.

ZAŁĄCZNIK NR 5

.....
.....
(miejscowość, data)

.....

OŚWIADCZENIE
dla rodziców / opiekunów prawnych* dzieci przystępujących
do Wojewódzkiego Konkursu Historyczno-Czytelniczego „Bolesław Chrobry – pierwszy król
Polski”.

Wyrażam zgodę na udział mojego dziecka/podopiecznego

.....
w Wojewódzkim Konkursie Historyczno-Czytelniczym „Bolesław Chrobry – pierwszy król
Polski”, zwanym dalej „konkursem”.

.....
(Podpis rodzica/opiekuna prawnego)

Wyrażam zgodę/Nie wyrażam zgody (przekreśl niewłaściwe określenie) na publikację
przekazanych danych mojego dziecka/podopiecznego na stronach internetowych
i w materiałach promocyjnych organizatora konkursu, Pedagogicznej Biblioteki
Wojewódzkiej im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach

.....
.....
(Podpis rodzica/opiekuna prawnego)

Wyrażam zgodę/Nie wyrażam zgody (przekreśl niewłaściwe określenie) na przetwarzanie
wizerunku mojego dziecka/podopiecznego, w tym na publikację zdjęć na stronach
internetowych organizatora konkursu.

.....
.....
(Podpis rodzica/opiekuna prawnego)

INFORMACJA O DANYCH OSOBOWYCH

1. Administratorem danych osobowych zbieranych w trakcie konkursu jest **Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego w Kielcach**, zwana dalej „Biblioteką”, ul. Jana Pawła II 5, 25-025 Kielce, tel. 41 3442861.
2. Administrator wyznaczył inspektora ochrony danych, z którym można się skontaktować we wszystkich sprawach dotyczących danych osobowych, pisząc na adres **iod@pbw.kielce.pl**.
3. Biblioteka zbiera dane w celu przeprowadzenia konkursu promującego upowszechnianie kultury. Cel ten wynika z:
 - 1) art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479),
 - 2) § 1 ust. 5 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. ws. szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 369).
4. Biblioteka zbiera dane zwykle, do których należą:
 - 1) imię i nazwisko **ucznia oraz klasa, do której uczęszcza**.
 - 2) imię i nazwisko **rodzica lub opiekuna prawnego ucznia**.
5. Zebrane dane osobowe będą przechowywane do momentu zakończenia konkursu, a później przez okres zgodny z ustawą z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2020 r. poz. 164) oraz wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych.
6. Kopie zebranych danych mogą być udostępnione instytucjom, którym dostęp do danych przysługuje z mocy prawa, lub podmiotom, z którymi Biblioteka zawarła umowę ws. powierzenia przetwarzania danych.
Ponadto dane, które **za zgodą** pojawią się na stronach internetowych Biblioteki, z uwagi na swój publiczny charakter mogą być przetwarzane przez nieograniczone grono odbiorców.

Biblioteka nie przekazuje danych do państw trzecich, jednak korzysta z usług o transgranicznym charakterze (np. prowadzenie fanpage’a na Facebooku), wobec czego administratorzy danych udostępniający takie usługi mogą przetwarzać dane osobowe na własny użytek i w odrębnie ustalonych przez siebie celach.

7. Osobom, których dane są przetwarzane, przysługują następujące prawa:
 - 1) dostęp i kopia danych,
 - 2) sprostowanie danych,
 - 3) usunięcie danych – po zakończeniu obowiązującego okresu archiwalnego lub po wycofaniu zgody, jeśli przetwarzanie odbywa się na podstawie zgody,
 - 4) ograniczenie przetwarzania danych,
 - 5) przeniesienie danych – w przypadku danych przetwarzanych za zgodą,
 - 6) sprzeciw wobec przetwarzania danych,
 - 7) skarga do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, jeśli przetwarzanie odbywa się niezgodnie z prawem lub narusza czyjeś dobro.
8. Podanie danych jest obowiązkowe – ich brak uniemożliwi udział ucznia w konkursie i poprawne przeprowadzenie konkursu.